

نکته‌ها از گفته‌ها

نکته‌های اخلاقی برای زندگی بهتر از مرحوم آیت‌ا... «فاطمی‌نیا»
استادی که سال‌های سال پای منبرش نشستیم و آموختیم

ZENDEGI - SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

سه‌شنبه ۲۷ اردیبهشت ۱۴۰۱

۱۵ شوال ۱۴۴۲ • ۱۷ می ۲۰۲۲

شماره ۲۰۹۳۸

۲۱۵۸

پرونده

مرحوم استاد فاطمی‌نیا را با لطافت روح، کلام شیرین و پر از حکمت، توصیه‌های دلسوزانه و کاربردی و نکات ملموس و مهم برای زندگی به یاد خواهیم داشت. مرد بزرگی که محبوب نسل‌ها بود، هم جوانان او را دوست داشتند، هم بزرگ‌ترها. استادی که بیشتر از هر چیز روی توجه به رعایت کلام، نشکستن دل دیگران، توجه به زبان و آفت‌های آن تأکید داشت. در گذشت این مرد بزرگ، مجال تلخی است تا درس‌های به جا مانده از ایشان را که از لایه لای سخنان‌شان پیاده شده مرور کنیم و در زندگی به کار ببریم تا بتوانیم در مسیر سعادت دنیا و آخرت گام برداریم. «نکته‌ها از گفته‌ها» عنوان مجموعه سه جلدی از سخنرانی‌های ایشان است که برای مطالعه بیشتر می‌توان از آن بهره جست و عنوان پرونده امروز ما هم براساس آن انتخاب شده است.

نکته: منبع تمامی نکاتی که در این پرونده از استاد فاطمی‌نیا نقل شد، ستون «در محضر بزرگان» صفحه همشهری سلام روزنامه خراسان است که چند سال قبل منتشر می‌شد.

خود را با مضامین دعا

تطبیق دهیم

یکی از شرایط دعا این است که دعاکننده به اندازه طاقت بشریت، خود را با مضامین و اسماء... در دعا تطبیق دهد؛ البته در مواردی که با طاقت بشر تناسب دارد مقصود است. فرموده اند: «تخلّقوا باخلاق...» یعنی اخلاق خدایی داشته باشید. مثلاً می‌گوید: «یا ستّار العیوب» (ای پوشاننده عیوب)، از آن طرف خودش اهل غیبت کردن و آبرو بردن است! یا وقتی رسیدیم به «یا حلیم و یا کریم» باید تصمیم بگیریم حلیم و کریم باشیم. زمانی که می‌خوانی «یا قاضی الحاجات»، به مقدار توانایی ات حاجات بندگان خدا را برآورده کن و بی تفاوت نباش. یک مقدار باید از این اسماء عطر بگیریم و بویی از آن در ما وجود داشته باشد.

در خانه حضرت حق

یکی از اهل عرفان گفته به هر بشری زیاد مراجعه کنی آخر از تو منجر می‌شود. یک بار، دو بار، سه بار، می‌گوید این دفعه آمد جواب نده. بدعات می‌شود. فقط یک مورد است که هر چه بیشتر مراجعه کنی قدر و منزلت بالا می‌رود و آن در خانه حضرت حق است.

موانع اجابت دعا

در دعای کمیل می‌گوییم «اللهم اغفر لی الذنوب التي تجبس الدعا» خب بعضی کارها مانع از استجاب دعاست. یکی از این موانع دل شکستن است. پشت سر این و آن حرف زدن است. امروز متأسفانه خیلی معمول شده... می‌فرماید: «هر کس پشت برادر دینی خود غیبت کند که قدر آن فرد نزد مردم پایین بیاید، از ولایت خدا خارج می‌شود.» تعارف که نیست. باید این کارها را بگذارد کنار، دعا مستجاب شود.

خدا به زور نمی‌دهد

بعضی‌ها حرف عوامانه می‌زنند می‌گویند نباید چیزی را به زور از خدا گرفت. از این بی‌معنی تر نمی‌شود گفت. خدا که چیزی را به زور نمی‌دهد. آن چیز را هم که نباید بدهد، نمی‌دهد. به وقتش هم می‌دهد.

مشورت بر استخاره مقدم است

استخاره این است که هر کاری که قصد انجام آن را داری از خدای متعال طلب خیر کنی، فعلاً علی الحساب تسبیح و قرآن... مطرح نیست، فقط این مطرح است که خدا یا در این کار خیر قرار بده، منتها بزرگانی که ما در خدمت آن‌ها بودیم می‌گفتند همیشه مشورت بر استخاره مقدم است، چه استخاره دعایی و قلبی و چه استخاره با تسبیح و قرآن.

مراسم دعا را طولانی نکنیم

اول مظلوم از انسان‌ها امیر المومنین (ع) است و در دعاها، دعای کمیل. این دعا خیلی مظلوم است. در تیراژ بالا چاپ می‌شود، هر مجلسی هم که بروید دعای کمیل داریم. اولاً که وسط دعای کمیل، سخنرانی می‌کنند که دعای کمیل می‌شود سه ساعت. دعای کمیل ۲۰ دقیقه است. ما حق نداریم دعای امیر المومنین (ع) را بکنیم سه ساعت. اگر استادی و نور انبیتی داری، مختصر توضیح بده. وسط دعا هر چه شعر بلند است می‌خواند. همه بیچاره می‌شوند. جوان‌ها زده می‌شوند. می‌گویند جوان نمی‌رود دعای کمیل. خوب تو نمی‌گذاری.

لطیف باشید

عزیزان اگر لطیف نباشید هیچ چیز نصیب‌تان نمی‌شود؛ خود را معطل نکنید! هر روز چند مرتبه در خانه یا محل کار عصبانی می‌شود و پر خاش می‌کنند و دل دیگران را می‌شکنند، از آن طرف هم می‌خواهد به مقامات معنوی برسد... اگر می‌خواهید به جایی برسید، لطیف شوید. لطیف بودن را تمرین کنید، از خانه و محل کار شروع کنید و با خشم و غضب دیگران را آزار ندهید.

حقیقت توبه

خدا با تازه‌وار در رفتار دیگری دارد. جوانان عزیز توجه کنند که در توبه باز است امانه به معنای عوامانه آن. شنیدم شخصی گفت من فلان گناه را می‌کنم. بروم مکه تا توبه کنم. اجازه بدهید باطن این حرف را به شما بگویم. این فرد معنی توبه را نفهمیده است. توبه این نیست که بنشین و بگویی استغفر... ربی و اتوب الیه. توبه اصلش پشیمانی است. پشیمانی دست تو نیست. دست توست؟ می‌خواهی بروی مکه پشیمان بشوی؟ چرا وقتی متوجه می‌شوی قسمتی از مالی که داری متعلق به یتیم است، سریع آن را برمی گردانی؟ چون موجبات پشیمانی فراهم شده است. پشیمانی از حالات درونی انسان است مثل ترس و وحشت. موجبات ترس وقتی پیش بیاید آدم می‌ترسد. این فرد که می‌گوید می‌خواهم بروم مکه توبه کنم، معنی حرفش این است که می‌خواهم بروم مکه آن جا پشیمان بشوم. پس چرا این جا پشیمان نمی‌شوی؟

وسط‌حرف دیگران نپريد

این روزها حرف زدن سخت شده است. بین مبتدا و خبر ایراد می‌گیرند. نمی‌گذارند مبتدا را بگویند بعد به خبر برسی. نمی‌گذارند جمله کامل بشود. نمی‌دانم ما چرا این طور هستیم. زندیق به فردی می‌گویند که به هیچ چیز معتقد نباشد. یعنی فوق کافر است. کافر داریم که بعضی مسائل را قبول دارد ولی زندیق کسی است که هیچ اعتقادی ندارد. زندیق‌ها نقل کرده‌اند که ما می‌رفتیم با امام صادق (ع) بحث می‌کردیم، ایشان به قدری زیبا گوش می‌داد که فکر می‌کردیم در بحث ایشان را محکوم کرده‌ایم. حرف ما که تمام می‌شد ایشان سرشان را بالا می‌آوردند و همه بافته‌های ما را با یک جمله نقض می‌کردند اما ما در برادری و خواهری‌مان حاضر نیستیم به حرف یکدیگر گوش بدهیم. صبر کن! شکر توی کلامت! این شکر این جا به چه دردی می‌خورد؟ بیچاره ز حمت کشیده، انرژی صرف کرده، می‌خواهد نتیجه بگیرد، بعد بگویم شکر توی کلامت!

اولین آسیب شما جوانان از غضب است

اگر احادیث را خوب جمع کنید، می‌بینید اولین آسیب شما جوانان از غضب است. هر دردی که به روی شما بسته شود از روی غضب بسته می‌شود. جوان را نگاه کنی محاسن، تسبیح، عطر، سجاده... اما در خانه بر خور با مادرش مثل زهر مار، با خانواده مثل زهر مار. من اسم برخی را گذاشته‌ام حاجی زهر مار. طرف می‌گوید: جای‌تان خالی کمیل بودیم چه حالی به ما دست داد. کدام حال؟ ۴۰ سال است نمی‌توانی با همسرت حرف بزنی! ۴۰ سال توانستی زبانت را کنترل کنی!

اهمیت دادن به اعداد

وقتی در آیات و روایات عدد مطرح می‌شود، گاهی این عدد موضوعیت دارد و نفس عدد مقصود است و گاهی عدد موضوعیت ندارد و صرفاً برای بیان کثرت استفاده می‌شود... اگر کسی از ما ز دنیا رفت، این قدر ملزم و مقید نباشیم که خرج‌های زائنه کنیم و حتماً مراسم هفتم و چهلم و... بگیریم و اگر هم کسی نتوانست شرکت کند، موجب کدورت شود! به صورت‌های دیگر هم می‌توانیم برای اموات خود کسب خیر کنیم.

نماز ها چه شد؟

تو دل شکستی...

فرد وارد بازار قیامت می‌شود. فکر می‌کند خبری است. تعجب می‌کند. خدایا! پس چه شد؟ نمازها، عمره‌ها؟ می‌گویند: تو دل شکستی. ریا کردی. زهر زبان ریختی. ببینید! ما درد دل می‌کنیم. جوان عزیز! اگر عروج می‌خواهی، می‌خواهی به جایی برسی از خانه خودتان شروع کن!

برای مردم، خوب بخواهید

نقل شده است روزی «معروف کرخی» نشسته بود. عده‌ای از جوانان در دجله سوار بر قایق بودند و ساز و آواز سر می‌دادند. چند نفر از مقدسین آمدند، به معروف کرخی گفتند: آقا آن‌ها را نفرین کن! چه جوان‌های بدی هستند! معروف دست‌های خود را بلند کرد و فرمود: خدایا به عزت خود قسم می‌دهم کسانی را که در این دنیا این قدر خوشحال کردی، در آخرت هم همین‌طور آن‌ها را خوشحال کن! آن‌ها به معروف اعتراض کردند: ای معروف! تو یک عارف هستی! چرا چنین می‌گویی؟ چرا یک عده را که مشغول گناه هستند، نفرین نکردی و برای آن‌ها دعا کردی؟ معروف کرخی پاسخ داد: وای بر شما که نادان هستید. من آن‌ها را دعا کردم. اگر قرار شود در آخرت خوشحال باشند، باید در این دنیا توبه کنند. این دعا یعنی خدا به آن‌ها توبه عنایت کند.

انوار را حفظ کنیم

هر ماه نوری دارد و هر روز نوری دارد که مجانی به در خانه آدم می‌آیند. این ما هستیم که باید این نورها را حفظ بکنیم. شیعیان امیر المومنین نزد خدا عزیز هستند. این‌ها اگر بر نمازها مراقبت کنند، مسئله والدین، مسئله غیبت و حسن خلق و... را رعایت کنند، این انوار هر روز به در خانه‌شان می‌آید. منتها ما چه می‌کنیم؟ این انوار را حفظ نمی‌کنیم. از یکی از بزرگان علما که با شیخ حسنعلی (نخودکی اصفهانی) محشور بود، پرسیدم ایشان چگونه به این مقام نزد خدا رسیدند؟ آن ولی خدا جواب داد: «ایشان هر چه به دست می‌آورد، نگه می‌داشت.» ولی ما انوار را ضایع می‌کنیم. شب بلند می‌شود نماز شب می‌خواند، صبح می‌نشیند غیبت می‌کند. نور نماز شب رفت. بایک حرف تلخ این نورها از بین می‌رود.

به بچه‌ها آرمش دهید

سابق بر این مرسوم بود به بچه‌ها می‌گفتند سرو صدا نکن و گرنه گوش‌تور می‌بُرم. حتی بدتر از این بود. چقدر آدم باید احمق باشد که این حرف‌ها را بزند. به یک عده سفارش کنید که این چیزها را نگویند.

اثر یک عمل خالصانه

سال‌ها قبل مشرف شدم به مکه. شخصی در کاروان ما بود که وضعیتی داشت، گویا همه می‌خواستند از سر راهش فرار کنند! در این سفر یک چای داد به دست یک سید دل شکسته، بر اثر این عمل کوچک و خالصانه، وضعیت اش تغییر کرد، همه از او استقبال می‌کردند؛ محبوبیت پیدا کرد و خلاصه سر نوشتش عوض شد! گویا نور همین عمل کوچک ولی از روی اخلاص، اثر بسیار زیادی در او داشت و او را متحول کرد! پس کوچکی و بزرگی عمل مهم نیست؛ اخلاص و مقبولیت در نزد خداوند مهم است.

خبرهای بدرادر خانه نگویند

خبرهای بدرادر هیچ وقت در خانه نگویند؛ تا به خانه می‌رسد، می‌گوید تصادفی را دیدم! نمی‌خواهد بگوید. اصلاً خبرهای منفی را در منزل نگویند. شما را به خدا قسم می‌دهم این‌ها را رعایت کنید؛ ضرر به‌هایی به خانواده زده می‌شود که جبران نمی‌شود. چیزهای پریشان‌کننده نگویند. به همسر و بچه‌ها آرمش دهید.

اغلب جهنمی‌ها

جهنمی زبان هستند!

خدا گناه «آبرو بردن» را سخت می‌بخشد. امام باقر فرمودند: «کسی که آبروی مردم را نزیزد، خداوند از گناهان او صرف‌نظر خواهد کرد.» اغلب جهنمی‌ها، جهنمی زبان هستند! فکر نکنید همه از دیوار مردم بالا می‌روند. یک مشت مقدس را می‌آورند جهنم به سبب این که آبرو می‌برند! اسلام خواهان حفظ آبروی فرد است.

من تنم می‌لرزد از این جواب‌ها!

احوال پرسی‌ها را دیده‌اید؟ می‌پرسیم حالت چطور است؟ می‌گویند: «هی، زنده‌ایم!» «من تنم می‌لرزد از این جواب‌ها! نعمات خدا را فراموش کرده‌ایم؟ جوانی رفته بود دکتر، دکتر می‌گفت من چیزی ندیده‌ام ولی چشم دارد خود به خود ضعیف می‌شود؛ حالا تو چشمت سالم است و قدر نمی‌دانی؟ حالت شکر نداریم!

خداوند کریم قطعاً می‌بخشد

به حال خیلی از گناهان را انجام داده‌ایم و اکنون نمی‌توانیم جبران کنیم، در این شرایط به خدا عرض کنید: «خدایا من با تو عهد می‌بندم که... در اولین فرصت ممکن... جبران گذشته کنم و تو هم به لطف و کرم بی‌انتهایت لطفی کن تا این گناهان مانع اجابت دعای من نشود.» یقین بدانید این کار موثر است... خدا کریم‌تر از آن است که بخواهد این جابا من تسویه حساب کند... اصلاً اگر [بنده] همچون حالی داشته باشد و با تمام وجود از گذشته‌اش ناراحت باشد، قطعاً خداوند کریم او را می‌بخشد.

پول عمره را بده به دختر یتیم

من تعجب می‌کنم از بعضی‌ها! یک خانم مومن ۲۰ بار به عمره رفته. بار ۲۱ به او می‌گویند بیا این پول عمره را بده برای یک دختر یتیم، می‌گوید: «نه نمی‌توانم. دوستان همه دارند می‌روند عمره. من چطور نروم؟» حالا به این خانم بگو شما این همه عمره رفتی، مسئله اخلاق را در خانه رعایت می‌کنی؟ مگر دین خدا مسخره است؟ هر سال عمره می‌روی یک عیب و بدی را از خودت دور نکردی؟ یا آقا؛ فرقی ندارد. آقا با اخلاق بشود، عبادتش ضایع می‌شود. خانم با اخلاق بشود، عبادتش ضایع می‌شود.